

K výchově příslušníků ČSLA jako uvědomělých obránců socialistické vlasti

Hlavním úkolem výchovy v ČSLA je připravit její příslušníky k uvědomělé obraně socialistického společenského řádu. To mimo jiné zahrnuje rozvíjet ideově politické a mravní hodnoty (vědecký světový názor a socialistické uvědomění, třídní internacionální a vlastenecké cítění, uvědomělou kázeň, smysl pro odpovědnost, kolektivismus, pozitivní vztah k práci a řadu dalších vlastností socialistického člověka).

Vojenská základní služba rozšiřuje současně i odbornou připravenost mladých lidí. Mnohý voják získává výkonem své odborné funkce i nové civilní povolání. Vojenská služba se tak stává pro mladé lidi školou nejen ideového a fyzického zocelení, ukázněnosti, organizovanosti, ale i školou získávání všeobecných i odborných znalostí.

Abychom těchto cílů dosáhli, je nutné uplatňovat všechny dosud osvědčené a hledat nové další metody a formy výchovy a výcviku. Přitom musíme mít stále na vědomí, že formování nového člověka v armádě se uskutečňuje jeho aktivní účastí při upevňování bojové pohotovosti a bojové síly ČSLA.

Středisko výchovy a výcviku je v rotě. Je tomu tak proto, že v rotě se každodenně formuje ideový a morální politický profil vojáků, utváří se jejich vztah k politice strany, k vojenské službě a k plnění konkrétních vojenských povinností. V rotě dochází k praktickému naplnění leninského principu jednoty vý-

chovy a výcviku. Rota je článkem, kde se tato zásada přímo promítá do organizátorské a výchovné práce velitele a kde vzájemná podmíněnost a spjatost ideově politické a organizátorské práce, výcviku a výchovy je nejvýraznější. Každé opomenutí či nedocenení některé z těchto stránek činnosti se objektivně promítá ihned do celkových výsledků a činnosti roty.

Hlavní postavou v politickovýchovné práci při zabezpečování bojové pohotovosti a plnění úkolů bojové přípravy je velitel roty. Je přímým organizátorem výchovy, odpovídá za celkový stav politickovýchovné práce, politickomorální stav a kázeň všech příslušníků roty. Organizuje a vede politické školení mužstva, politické informace, pracuje s agitátory čet, poddůstojníky, vzornými vojáky, se svazáckým aktivem, organizuje socialistické soutěžení, práci s tiskem, poslech rozhlasu a televize, pečuje o aktuálnost národné agitace a činnost rady politickovýchovné místnosti atd. Aktivně tedy působí na celý systém ideově výchovné a politické práce v rotě a zaměřuje jeho činnost ke splnění úkolů roty.

V současné době jsou mezi veliteli rot značné rozdíly. Máme dlouholeté, zkušené velitele rot a vedle nich velitele rot podporučíky či poručíky bez větších zkušeností. Každý z těchto velitelů má různé schopnosti, vlastnosti a podmínky k výchovné práci. Proto je nutné, aby každý štáb praporu (oddílu) i pluku dob-

Je analyzoval situaci a poskytoval jim individuální pomoc. Mladí velitelé potřebují častější hodnocení své práce i účinnější pomoc než starší velitelé. Musí se jim otevřeně říkat co dělají dobře, co špatně a hlavně je nutné mít s nimi větší míru trpělivosti, odstraňovat jeden nedostatek v jejich práci za druhým.

Je nesprávné považovat za vysokou náročnost jejich trestání za počáteční neúspěchy. Naopak je nutné podle konkrétní situace volit a používat ke zlepšení jejich práce především všech ostatních prostředků výchovného působení.

Nadřízené stupně velení musí pomáhat mladým velitelům rot nejen radou, ale i konkrétními činy. Např. odborní náčelníci mohou vést přípravu poddůstojníků a velitelů čet k některým odborným druhům přípravy. Totéž platí i o vedení některých odborných zaměstnání v rotě. Velitelé rot (baterií) tím získají nejen čas k pečlivější přípravě dalších úkolů, ale mají možnost zároveň přebírat řadu dobrých zkušeností z práce funkcionářů nadřízeného štábu a specialistů v určitých druzích bojové přípravy.

Kladné zkušenosti byly získány z různých setkání mladých velitelů rot, kde byly ukázány metodiky jednotlivých zaměstnání, politického školení, příprava a vedení výcviku, práce s rotním aktivem apod.

Rozhodující pomoc by mladým velitelům měli poskytovat velitelé a štáby praporů. Jsou však časté případy, že tito funkcionáři, kteří z hlediska svých funkčních povinností mají řídit a organizovat výchovu a výcvik v rotách, podílejí se někdy na této konkrétní pomoci méně než pracovníci štábů pluků. Takové případy svědčí o zásadním nepochopení požadavků a organizátorské práce na tomto velitelském stupni.

Mnohde není též dosud ujasněna úloha a význam kontrolní činnosti a pomoci štábů praporů a pluků u rot. Na těchto nižších stupních velení by mělo jít vždy především o konkrétní pomoc kontrolního orgánu při odstraňování nedostatků zjištěných u rot a současně o vyhodnocení podílu štábu praporu a pluku na zjištěných nedostatcích a hledání správných společných opatření k odstranění příčin těchto nedostatků.

S kontrolou a pomocí úzce souvisí intenzivní stranickopolitická a masová práce mezi veliteli rot a čet. Obvykle nestačí jen ukázat, jak odstraňovat nedostatky, ale je nutné správně a cílevědomě zaměřovat jejich aktivitu k vytvoření názorové jednoty na plnění hlavních úkolů bojové a politické přípravy.

Nadřízené velitelé, vzhledem ke dlouholeté vojenské praxi, plně chápou podstatu rozkazů a nařízení nadřízených orgánů. Mladým nezkušeným velitelům, kteří znají jen rámcem své rotý a čety a nevidí souvislosti plánované nadřízeným velitelstvím, jsou však mnohé rozkazy a nařízení nejasné a vedou k postranní, neuvážené kritice a k nesprávným či nepřesným představám. Takovému nevyjasnění otázek vnější rozporů do akčních jednot. Jestliže velitelé rot a čet nepochopili smysl nařízených opatření, mohou přijmout i nesprávné rozhodnutí a hlavně nemohou často i nepopulární opatření správně a angažovaně vysvětlovat vojákům. Jde např. o omezení vycházek, volna k opuštění posádky při zabezpečování vysoké bojové pohotovosti, nezbytnost nočního výcviku, nepřetržitě udržování bojové techniky i v sebenejpříznivějších povětrnostních podmínkách atd.

Ze specifického místa rot, jako nejmenšího kompaktního celku v armádním organismu, vyplývají požadavky i na organizaci a vedení politické práce. Ta musí být na tomto stupni každodenní a bezprostřední na základě znalosti každého jednotlivce, v přímém kontaktu s nimi a prostřednictvím nejmenších vojenských kolektivů, jakými jsou četa a družstvo (osádka, obsluha). Tato bezprostřednost politické práce nevylučuje používání i mezosvětších forem v rámci rot i větších celků. Podstata politické práce v rotě však spočívá v každodenní, bezprostřední a diferencované práci s každým vojákem.

Každá akce v rotě, bez ohledu na to, zda ji organizuje velitel, stranická či svazácká organizace, by měla mít jasný výchovný cíl. Nesmí se stát samoúčelnou a formální.

Rota se stane skutečným střediskem stranickopolitické práce a komunické výchovy jen tehdy, bude-li každý člen rotního aktivu plnit nepřetržitě svůj úkol při zásadovém respektování ustanovení základních řádů a předpisů.

Základní formou ideové výchovy vojáků v rotě je **politické školení mužstva a poddůstojníků**. Proto mu velitel roty musí věnovat prvotně pozornost. Je vhodné, vede-li PŠM sám, neboť má možnost bezprostředně uplatňovat vliv na formování politických postojů svých podřízených a všestranněji je poznávat. Příprava na školení však zabere veliteli roty mnoho času, zvláště nemá-li dostatečné politické zkušenosti, což se projeví ve slabší přípravě na jiné druhy zaměstnání.

Řešení tohoto problému je individuální. Jeho podstata spočívá především

v celkové vysoké organizovanosti životy, správné řízení a organizátorské práci, v níž velitel plně využívá velitele čet a pomoci odborných náčelníků praporů a pluku.

Chťe-li velitel rot dobře zvládnout velké množství rozmanitých úkolů, musí bezpodmínečně využívat své podřízené velitele čet a družstev. Ti, kteří to nedo-

káží, nebo kteří podceňují schopnosti velitelů čet a dělají za ně, pracují nárazově, bez dostatečné perspektivy. Velitel roty musí učit velitele čet nejen odborné problematice bojové přípravy, ale i tomu, aby sami dokázali řídit podřízené velitele družstev. Musí jim dát určitou pracovní perspektivu, snažit se vymýtit úkolování ze dne na den.

Úloha polního výcviku při výchově vojsk

Aby všechna zaměstnání polního výcviku splnila své výchovné poslání, musí obsahovat vedle odborných učebních cílů i příslušné výchovné cíle. K tomu je nutné si předem ujasnit, který druh výcviku a při jaké formě zaměstnání může přinést efektivní výsledky pro výchovu určitých vlastností. To umožní organizovat např. střeleckou přípravu, řízení bojových vozidel, taktická cvičení, létání i bojové střelby tak, aby maximálně odpovídaly požadavkům soudobého boje a připravovaly vojáky k jeho vedení spolu s formováním potřebných vlastností a schopností.

Mezi nejzákladnější požadavky na bojovou přípravu dnes patří osvědčený princip Sovětské armády — učit vojáka tomu, co je nezbytné pro vítězství v soudobé válce. Tento princip se v Sovětské armádě realizuje tím, že velitelé a političtí pracovníci usilují, aby veškerá příprava vojáků vycházela z požadavků pokrokové marxisticko-leninské vojenské vědy, aby plně respektovala všechny zvláštnosti soudobé války a změny, které přináší revoluce ve vojensktví. Proto soustavně zdokonalují všechny prvky vojenské činnosti, bojují za odstranění všeho zastaralého a neustále hledají nové účinnější metody výcviku a výchovy.

Základním požadavkem v tomto směru je, aby polní výcvik pozemních vojsk, velká taktická cvičení, letová příprava a taktická cvičení letectva, činnost hoto-vozního systému a taktická cvičení PVOS i speciální příprava dalších druhů zbra- ní se maximálně přibližovaly bojové situaci v podmínkách soudobé války. Všem vojákům i velitelům musí být při těchto zaměstnáních vštěpován celý komplex vědomostí, dovedností a návyků, potřebných pro soudobý boj, aby si utvářeli správnou ucelenou představu o soudobém boji a na tomto základě se též formovaly jejich vlastnosti a schopnosti zvítězit nad silným nepřítelem.

Při praktické organizaci výcviku to vyžaduje dodržovat určité zásady. Především je nutné, aby výcvik probíhal

v náročných podmínkách, v obtížném terénu ve dne i v noci, na velké vzdálenosti a v rychlém tempu, při silné nepřátelské činnosti. Je nepřipustné jakékoli snižování náročnosti, ulehčování podmínek výcviku, zkracování výsledků, zlehčování či obcházení předpisů, řádů, rozkazů a cílů cvičení.

Při takových cvičeních je třeba podporovat rozvoj iniciativy podřízených velitelů i vojáků a nedopouštět se šablonovitosti při stanovení učebních cílů i při taktických řešeních. Současně je třeba vytvářet podmínky k samostatné činnosti a nezasahovat malicherně do vývoje cvičení, jestliže se podřízený rozhodl správně, i když v rozporu s „autorským řešením“.

Velkou důležitost má vytváření takových situací, při nichž musí vojáci překonávat strach z nebezpečí. K tomu je mnoho příležitostí, např. při hlubokém brodění, ostrých střelbách, při taktických cvičeních s bojovou střelbou, bombardování atd. Právě zde někdy dochází ke zjednodušování; ostré střelby jsou sice plněny podle norem, avšak samo taktické cvičení probíhá samoúčelně, bez ohledu na taktickou situaci, vše se podřizuje střelbě a taktický výcvik se prakticky jen supponuje. Jde tedy o to, abychom dokonalým promyšlením taktických, střeleckých i výcvikových cílů takovýchto zaměstnání dosáhli jen jednotného účinku, aby cvičení — při zachování všech požadavků a norem bezpečnosti — bylo všestranně poučné a výchovné, aby se vojáci vskutku učili překonávat strach z nebezpečí.

Velmi výstižně to vyjádřil už A. S. Makarenko, když učil, že nelze např. vychovat statečného člověka, nepostavíme-li ho do situace, ve které musí statečnost projevit. Tím zobecnil mnohaletou pedagogickou zkušenost, podle níž nejen statečnost, ale ani žádná jiná vlastnost se nedá vypěstovat izolovaně od praktické činnosti, od plnění běžných povinností v náročných podmínkách každodenního života.

Na všech velitelských stupních by měla být polní příprava plánována tak, aby většina závažných akcí bojové přípravy byla u každé jednotky tehdy, kdy pro ně byly v základním výcviku vytvořeny nezbytné předpoklady.

Aby bylo možné dosáhnout co největší vycvičenosti všech jednotek při omezené učebně výcvikové základně, je nutné vést výcvik co nejefektivněji s vysokou racionalizací řízení a organizace, přičemž na stupni útvaru. Promyšleně připravená výcviková základna i metodické postupy ve střelecké, chemické, ženijní přípravě, ale i v nácviku základních prvků taktické přípravy, obsluhování a údržby bojové techniky, nácviku bojové pohotovosti, které jsou totožné téměř pro všechny součásti pluku, umožňují jednotnou přípravu všech velitelů v útvaru na základě nejprogresivnějších metodických postupů. Snižují nároky na materiální zabezpečení a omezují i ztrátové časy. Vyžaduje to ovšem, aby problematika unifikace výcviku, která byla již v mnohém zpracována na vyšších velitelských stupních, byla v útvech důsledněji a promyšleněji realizována.

Současně je nutné při výcviku vojsk využívat všech moderních prostředků výuky, které umožňují zvládnout stanovenou tematiku v co nejkratším čase. Je např. ověřeno, že z toho co člověk vidí si osvojí 40 %, z toho co slyší 20 %, naproti tomu z toho, co současně vidí a slyší 80 %. Z přečtených informací zůstane v paměti člověka 10 %, ze slyšených 10 %, z obrazových vizuálních informací 30 %. Použije-li se audiovizuální metody, pak v paměti školeného zůstane 50 % předávaných informací a doba školení se sníží o 20 až 40 %. Proto je nutné používat při výuce vojáků všech audiovizuálních prostředků, které poskytuje soudobá věda a technika.

Zaměstnání, při němž se používá názorných prostředků, vyžaduje dobrou metodickou a technickou přípravu velitelů. Základní podmínkou je důkladná příprava učebních pomůcek, jejich včasná

kontrola a vyzkoušení jejich činnosti ještě před zahájením zaměstnání. Je samozřejmé, že správné demonstrování učebních pomůcek a jejich slovní výklad je možný jen při dobré znalosti vykládaného obsahu.

Je nezbytné vždy dopředu promyslet posoupnost přednášené látky a způsobu ilustrace názornými prostředky. Použití názorných prostředků však usnadní pochopení, zapamatování a upevnění hlavních problémů jen tehdy, bude-li každou demonstraci provázet slovní objasnění. Demonstrování názorných prostředků musí probíhat beze ztráty času a vyplývat z posoupnosti vykládané látky a tvořit s ní organický celek.

Protože předčasné vystavení učební pomůcky obyčejně odvrací pozornost vojáků od právě objasňovaných problémů, je výhodné demonstrovat ji až tehdy, kdy je to bezpodmínečně potřebné. Teprve po výkladu je možné povolit vojákům zevrubnou prohlídku všech pomůcek. Demonstrované prostředky musí být přitažlivé, dobře viditelné a celkově pochopitelné.

V zájmu úplnosti je třeba připomenout i některé další požadavky, jako je dokonalá příprava zaměstnání, jako promyšlená a přesná organizace, vzorné materiální zabezpečení, příkladné znalosti a vystupování velitelů a řídicích zaměstnání, individuální přístup ke cvičícím, respektování jejich dosavadní připravenosti, vojenských zkušeností, psychických i fyzických vlastností apod.

Výzkumy z vojsk jednoznačně potvrzují, že právě takový náročný výcvik vojáci nejvíce oceňují a pozitivně jej přijímají, stejně jako náročnost vojenské služby vůbec, chápou další zvyšování náročnosti a cílevědomosti výcviku v souladu se soudobými podmínkami vedení války kladně a s tímto úsilím se vnitřně ztotožňují. Je např. ověřeno, že plukovní, divizní či spojenecká cvičení, jejichž přípravě, zajištění a vedení věnují všechny štáby tu největší pozornost, mají na vojáky největší výchovný vliv a vzpomínají na ně po celý život.

Úloha kázně při výchově vojsk

Jednou z podmínek zabezpečení vysoké bojové pohotovosti a důsledného splnění úkolů bojové a politické přípravy je vojenská kázeň. V ní se odráží celkové výsledky a efektivnost ideové výchovné, stranické a svazácké práce, vojenské výchovy, úroveň řídicí a organizátorské práce a režimu života vojsk. Promítá se v ní politickomorální stav a vědomí odpovědnosti

za obranu vlasti a plnění bojových úkolů.

Dosažení vysoké úrovně kázně se stává záležitostí bezprostředního i zprostředkovaného působení celé řady vlivů. A. S. Makarenko psal, že „... kázeň je produktem celého souhrnu výchovného působení, v němž je obsažen vzdělávací proces, včetně politického vzdělání, proces organi-

zace, charakteru, střetávání a rozřešení konfliktů v kolektivu, přátelství a důvěra a celý výchovný proces beze zbytku, počítaje v to i takové procesy, jako je tělesná výchova, tělesný rozvoj atd. ...

Poznatky ze života v našich jednotkách ukazují, že dodnes trvá jistý rozpor mezi vysokou aktivitou a iniciativou vojáků, který se projevuje v socialistickém soutěžení, výtečnými a dobrými výsledky v bojové pohotovosti, bojové a politické přípravě, při taktických cvičeních i v práci při údržbě bojové techniky apod. a někde dosud neúměrně vysokým počtem přestupků a porušení vojenských řádů.

Vzniká proto otázka, zda v některých případech neprobíhá ideově výchovná práce odtrženě, bez náležité péče o organizaci podmínek života vojáků a vztahu mezi nimi a zda na druhé straně nenahrazuje v některých případech ideově výchovnou práci i úsilí a organizovanost života pouze administrativní přístup k používání kázeňské praxe, bez dostatečného respektování pedagogickopsychologických podmínek.

Nebylo by na místě v tomto článku rozebírat podrobně všechny metody, způsoby a prostředky upevňování kázně a vliv kázně na celkovou výchovu socialistického člověka. Přesto však pro úplnost uvedu alespoň některé základní podmínky upevňování kázně.

Jednou z rozhodujících podmínek je správné **uplatňování nedílné velitelské pravomoci na stranických základech**. Nedílnou velitelskou pravomoc chápe většina našich velitelů správně jako celý komplex pravomocí v oblasti vojenské, administrativní, materiální, finanční, právní apod., který představuje rozsáhlý souhrn odpovědností se zřetelem na významnou politickou a výchovnou stránku. Nedílná velitelská pravomoc umožňuje veliteli vydávat rozkazy, náročně vyžadovat jejich plnění, odměňovat svědomité vojáky a trestat nesvědomité za jejich provinění v takovém rozsahu, který v občanském životě přísluší soudním orgánům.

Náročnost, o které se často vedou diskuse, není jen otázkou množství výše uložených kázeňských trestů. Správně uplatňovaná velitelská náročnost z hlediska všestranné výchovy podřízených předpokládá cílevědomou analytiku a syntetickou rozborovou činnost, jejímž výsledkem jsou rozkazy a nařízení, která jsou v souladu s úkoly nadřízených orgánů a současně odpovídají úkolům, situaci a možnostem útvarů a jednotek, jsou reálné, splnitelné a materiálně zabezpečené.

Velitelská náročnost se odráží v dovedném organizování režimu vojsk, v plnění rozkazů i v tom, že žádný přestupek a odklon od stanovené linie nebo požadavků řádů nezůstane bez povšimnutí, v náročněm vyžadování plnění povinností podřízených, současně však v péči a zabezpečení jejich nároků a práv. Je špatné, bojí-li se podřízení svého velitele, a má nesmírně kladný význam, váží-li si ho a mají-li ho rádi.

Mezi významné prostředky vojenské výchovy patří důsledné dodržování **vojenského režimu**. Vojenský režim je cílevědomé uspořádání života vojenských jednotek a útvarů, zabezpečující optimální plnění všech úkolů vojenské služby. Zahrnuje přesné vymezení a dodržování práv, povinností, odpovědnosti a vzájemného poměru mezi všemi vojenskými osobami, racionální organizaci každodenní činnosti vojáků z hlediska času a obsahu, jednotný systém pravidel a norem chování vojáků, vnitřního života a pořádku v útvech a jednotkách.

Základem vojenského režimu jsou obecné principy výstavby armády a základy socialistického státu, vyjádřené v základních vojenských řádech, rozkazech a směrnicích nadřízených velitelů, jakož i obsah norem, tradic a požadavků vytvářených samotným kolektivem. Realizuje se cílevědomou organizátorskou prací velitelů, politických orgánů, stranických a mládežnických organizací.

Vojenský režim však nemůžeme ztotožňovat s výcvikem, není to kázeň ani dozorčí a strážní služba nebo budíček či bojové rozdílení. Vojenský režim pouze dává všem těmto konkrétním vojenským činnostem jednotný a cílevědomý charakter, vtiskuje jim organizovanost, upravuje funkční vztahy mezi vojenskými osobami, vytváří obecný rámec pro chování a jednání vojáků, pro jejich výchovu a výcvik.

V tomto smyslu tvoří vojenský režim jednak podmínku výchovy (utváří vojenské prostředí jako součást sociálního prostředí naší společnosti), ale současně toto prostředí cílevědomě a záměrně organizuje. Působí tedy i jako prostředek výchovy, kterého velitel využívá v procesu formování potřebných vlastností svých podřízených.

Vojenský režim plní v životě armády organizační, psychohygienickou, sociální a výchovnou funkci.

Organizační funkce záměrným a cílevědomým uspořádáním života vojenských kolektivů zabezpečuje vytváření optimálních podmínek pro stálou bojovou pohotovost útvarů a jednotek a jejich připravenost pro vedení soudobého boje. Patří

tam organizace dozorčí a strážní služby, příprava a vedení zaměstnání, racionální využívání času při zaměstnání a pracích k nejefektivnějším výsledkům činnosti lidí a všech materiálních prostředků v zájmu zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti. Organizační funkce vojenského režimu se dotýká i racionálního rozdělení času mezi všechny druhy vojenské činnosti, se zvláštním zřetelem k splnění hlavních úkolů bojové přípravy, ošetřování bojové techniky a zajištění volného času vojáků.

Organizační funkce vojenského režimu je nejtěsněji spojena se základním cílem a kritériem činnosti útvarů — se zabezpečením vysoké bojové pohotovosti. To však nesnižuje význam ostatních funkcí, které jsou bezprostředně spojeny s formováním lidského činitele, s politickomorální a psychologickou přípravou vojáků k boji a rovněž významně přispívají k růstu bojové pohotovosti armády. Je proto třeba v praxi chápat působení těchto funkcí ve vzájemné jednotě.

Psychohygienická funkce zabezpečuje vytváření optimálních psychologických a fyziologických podmínek pro udržení stálé pracovní způsobilosti vojáků, pro rozvoj jejich schopností zvládnout uložené úkoly, vyrovnat se s těžkostmi vojenské služby, adekvátně reagovat na všechny podněty a požadavky služební i ostatní činnosti a uchovat si duševní zdraví.

Z tohoto hlediska je nejdůležitější nejvhodnější stanovení a dodržování délky pracovní doby a zaměstnanosti vojáků a nejvhodnějších způsobů jejich výcvikové i pracovní činnosti. Dále pak zabezpečení pravidelného rytmu střídání výcviku a odpočinku v rámci dne, týdne i delších časových období a zabezpečení nezbytného času k obnově duševních a fyzických sil vojáků, jejich celkové práce schopnosti a na uspokojení jejich materiálních i kulturních potřeb a zájmů.

Sociální funkce zahrnuje přesné vymezení povinností a práv každé vojenské osoby, struktury nadřazenosti a podřízenosti, rozsah pravomoci a odpovědnosti jednotlivých vojenských osob. Z toho pak vycházejí základní principy vztahů mezi nadřízenými a podřízenými a mezi vojáky vůbec, způsoby ukládání úkolů, rozkazů

a nařízení i jejich vyžadování. Patří sem i tradice, normy a požadavky samotného vojenského kolektivu na jeho členy, zásady a normy životního stylu, odpovídajícího určitým skupinám sociální struktury armády.

Výchovná funkce vytváří celkový rámec pro formování vojáka. Vojenský režim určuje pravidelný, relativně stálý způsob, rytmus života a činnosti vojenského kolektivu podle vojenských řádů. Tato pravidelná činnost se odráží a upevňuje ve vědomí vojáků a přispívá podstatnou měrou k vytváření návyků a zvyků různého stupně obecnosti: od přesné formy pozdravu, hlášení a chování v tvaru, přes návyky obecnějšího charakteru, jako je přísné a přesné dodržování řádů a plnění rozkazů, bezvýhradné podřizování se a snaha překonávat potíže a překážky. Vojenský režim přispívá k formování takových vlastností, jako jsou přesnost, svědomitost, rozhodnost, houževnatost, smělost, vytrvalost. Jako fyziologický mechanismus zde působí utváření dynamických stereotypů. Psychologickým mechanismem je tu proces generalizace a zobecnění situacích motivů a pohnutek jednání podle předepsaného vzoru v jednotlivých situacích. Je to proces přeměny norem vojenského režimu, jako vnějších požadavků na vojáka ve vlastní vnitřní pohnutky, ve schopnost a vlastnost jednat předepsaným způsobem podle řádů nejen v jednotlivé konkrétní situaci, ale za všech okolností.

Pevný vojenský režim není možné zavést ze dne na den. Je otázkou velké důslednosti a nesmlouvavosti velitele. Neúspěch méně zkušeného velitele není v tom, že by obecně neznal tuto cestu, ale v tom, že na ní nedokáže vytrvat, že neumí pro své záměry získat podřízené velitele.

Vojáky je nutné vést hned od prvního dne příchodu k rotě k přesvědčení, že existují neporušitelné zásady vojenského života, které musí všichni a za všech okolností dodržovat. Velitelé družstev (osádek, obsluh) i čet musí cítit nepřetržitou odpovědnost, musí se každodenně přesvědčovat, že budou voláni k zodpovědnosti, jestliže na jejich úseku nebude cokoliv v pořádku.